

موانع انجام تحقیق از دید اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان*

افسانه کریمی^۱، یوسف مهدی پور^۲، علی محمدپور^۲، سمیرا پیروزان فر^۳

چکیده

مقدمه: تحقیق و پژوهش پس از آموزش نیروی انسانی یکی از ارکان توسعه‌ی سالم فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی می‌باشد و دانشگاه اصلی‌ترین رکن نظام تحقیقاتی محسوب می‌شود. البته در حال حاضر فاصله‌ی زیادی بین تولیدات علمی ایران با بسیاری از کشورهای جهان وجود دارد. از این رو مطالعه‌ی حاضر به منظور بررسی موانع تحقیق از دید اعضای هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان در سال ۱۳۸۶ انجام شد.

روش بررسی: این پژوهش یک مطالعه‌ی توصیفی - مقطعی می‌باشد که در پاییز ۱۳۸۶ با استفاده از پرسش‌نامه انجام گردید. روایی پرسش‌نامه با روش اعتبار محتوا (Content validity) و پایایی آن با روش آزمون مجدد (test-retest) با ضریب همبستگی ۰/۸۵ تعیین شد. پرسش‌نامه به طور مستقیم به کلیه‌ی اعضای هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان (۱۳۷ نفر) داده شد که از این تعداد، ۸۳ نفر به پرسش‌نامه‌ها پاسخ دادند. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Excel و آمار توصیفی انجام شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که اکثر (۳۶/۸ درصد) اعضای هیأت علمی از میان عوامل بازدارنده‌ی انجام تحقیق، عوامل شخصی را بی‌تأثیر دانسته‌اند و سایر عواملی که از دید آن‌ها به میزان زیاد جزء عوامل بازدارنده‌ی انجام تحقیق بوده است عبارت از عوامل سازمانی - اداری (۳۱/۵ درصد)، عوامل اقتصادی - مالی (۲۷/۷ درصد)، عوامل وسایل - امکاناتی (۲۵/۸ درصد) و عوامل اجتماعی (۲۵/۵ درصد) بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به اهمیت تحقیق در توسعه‌ی یک کشور و با عنایت به یافته‌های این پژوهش، جهت رفع موانع موجود در انجام تحقیق، توجه به موارد ذیل ضروری است: اصلاح فرایند بررسی و تصویب طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌ها، فراهم نمودن تسهیلات و امکانات پژوهشی، کاهش ساعت‌های تدریس موظف و تقویت انجام پژوهش‌های گروهی.

واژه‌های کلیدی: پژوهش؛ دانشگاه‌ها؛ کارکنان بهداشت و درمان.

نوع مقاله: تحقیقی

دریافت مقاله: ۱۳۸۶/۱۱/۱۳

اصلاح نهایی: ۱۳۸۶/۴/۳۰

پذیرش مقاله: ۱۳۸۶/۶/۵

ارجاع: کریمی افسانه، مهدی پور یوسف، محمدپور علی، پیروزان فر سمیرا. موانع انجام تحقیق از دید اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان. مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۸۹؛ ۷ (۴): ۴۶۷-۴۷۴.

مقدمه

ارتقای دانش، جزء جدانشدنی برنامه‌ریزی دانشگاه تلقی می‌گردد (۳). به نظر Dunn و همکاران دانشگاه یا دانشکده در واقع همان وجود مجموعه‌ی اعضای هیأت علمی آن است و

امروزه یکی از معیارهای پیشرفت در کشورها، جایگاه تحقیقات در آن جوامع می‌باشد (۱). تحقیق و پژوهش پس از آموزش نیروی انسانی یکی از ارکان توسعه‌ی سالم فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است و دانشگاه اصلی‌ترین رکن نظام تحقیقاتی محسوب می‌شود (۲). بنابراین پژوهش به عنوان عامل اصلی در استفاده، انتقال و

* این مقاله حاصل تحقیق مستقل بدون حمایت مالی سازمانی می‌باشد.

۱. مری، مدارک پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران.
(نویسنده‌ی مسؤول) Email: k_afsaneh463@yahoo.com

۲. مری، مدارک پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران.

۳. کارشناس، مدارک پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران.

مهم‌ترین موانع انجام تحقیق و عدم گرایش به نگارش مقالات علمی معرفی شده‌اند (۹، ۶، ۵).

به طور مسلم با شناخت تنگناهای موجود در مسیر علوم و فن‌آوری کشور می‌توان گامی مؤثر در ارایه‌ی راهکارهای توسعه‌ی فن‌آوری درون‌زا برداشت (۱۰). لذا این پژوهش به تعیین موانع انجام تحقیق از دید اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان پرداخت.

روش بررسی

پژوهش حاضر یک مطالعه‌ی توصیفی-مقطعی است که در سال ۱۳۸۶ جهت تعیین موانع پژوهش از دید اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان انجام شد. جامعه‌ی پژوهش شامل تمام اعضای هیأت علمی شاغل در دانشکده‌های پزشکی و پیراپزشکی (۱۴۵ نفر) بود که ۸ نفر آن‌ها در دسترس نبودند و جامعه‌ی پژوهش به ۱۳۷ نفر تقلیل یافت. با توجه به تحقیقات مشابه در این زمینه و منابع علمی موجود، پرسش‌نامه‌ای تهیه و برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده گردید. روایی ابزار گردآوری داده‌ها با روش اعتبار محتوا (Content validity) تعیین گردید. پرسش‌نامه به ۱۰ نفر از استادان دانشگاه داده شد و از نظرات اصلاحی آنان جهت تصحیح آن استفاده شد. پایایی پرسش‌نامه با روش آزمون مجدد (test-retest) با ضریب همبستگی ۰/۸۵ تعیین شد. پرسش‌نامه شامل دو بخش اصلی بود: بخش اول شامل ۶ سؤال دموگرافیک و متغیرهای زمینه‌ای (سن، جنس، سابقه‌ی کار، رشته و مدرک تحصیلی) بود و بخش دوم ۲۲ سؤال را شامل می‌شد که به سنجش پنج گروه از عوامل بازدارنده‌ی تحقیق در اعضای هیأت علمی می‌پردازند و به شرح زیر می‌باشند:

۱. عوامل بازدارنده‌ی شخصی: شامل عدم آشنایی با روش‌های تحقیق و عدم تمایل شخصی که میزان این عوامل با امتیازی که اعضای هیأت علمی در پاسخ به سؤالات ۲-۱ پرسش‌نامه داده بودند، محاسبه گردید.
۲. عوامل بازدارنده‌ی سازمانی-اداری: مجموعه‌ی عواملی است که در موانع اداری-تشکیلاتی و بروکراسی حاکم بر

آنان ارزشمندترین و اساسی‌ترین منابع یک دانشگاه هستند. تجهیز یک مؤسسه به علم، دانش، توان، قابلیت حرفه‌ای، تعهد و انگیزه‌ی واقعی آموزش و پژوهش کیفی، در نبود اعضای هیأت علمی غیر ممکن است. در حال حاضر از عمده‌ترین چالش‌های دانشگاه‌ها در سطح جهان، توسعه و رشد کیفی اعضای هیأت علمی آن‌ها است (۴).

امروزه تولید و نشر علم به عنوان یکی از مهم‌ترین وظایف یک واحد علمی، قسمت عمده‌ای از وزن و جایگاه علمی هر کشور را تشکیل می‌دهد و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها به عنوان ارکان اصلی آموزش و پژوهش وظیفه‌ی خطیری در به ثمر رساندن این مهم به عهده دارند (۵). در حال حاضر فاصله‌ی زیادی بین تولیدات علمی کشورمان با بسیاری از کشورهای جهان وجود دارد. به عنوان مثال در سال ۱۹۹۷ در ایالات متحده به ازای هر شش هزار نفر و در ایران به ازای هر ۱۲۰ هزار نفر یک مقاله‌ی بین‌المللی به چاپ رسیده است. این در حالی است که طی بررسی‌های انجام شده کیفیت مقالات بین‌المللی ایرانیان از میانگین جهانی پایین‌تر بوده است (۶). کمیت و کیفیت تولیدات علمی (طرح‌ها و مقالات پژوهشی) یکی از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه‌ی علمی در کشور محسوب می‌گردند (۶). مقایسه‌ی آمار در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که بهای تولیدات علمی در جهان به طور تقریبی ثابت است. کشورهای توسعه یافته به طور متوسط ۲-۳ درصد تولید ناخالص سرانه‌ی خود را صرف پژوهش می‌کنند؛ در حالی که طی دهه‌ی اخیر ایران تنها ۰/۳-۰/۴ درصد از تولید ناخالص داخلی خود را صرف امور پژوهشی کرده است (۷، ۶).

در مطالعه‌ای که فرمانبر جهت بررسی عوامل بازدارنده‌ی تحقیق از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان انجام داد، عوامل سازمانی-اداری مهم‌ترین موانع تحقیق شناسایی شدند (۸). در سایر مطالعات مشابه نیز کمبود وقت و مشغله‌ی زیاد، کمبود امکانات و تجهیزات لازم، نداشتن مهارت لازم در تدوین پروپوزال، اجرای پژوهش، آنالیز و تفسیر داده‌ها و نیز مقاله نویسی، محدود بودن خدمات کمک پژوهشی، طولانی بودن زمان ارایه تا چاپ مقالات در مجلات علمی فارسی و نداشتن تسلط کامل به زبان انگلیسی از

متوسط، زیاد و خیلی زیاد بررسی شدند. پرسش‌نامه پس از اصلاح نهایی در اختیار اعضای هیأت علمی (۱۳۷ نفر) قرار گرفت و سرانجام ۸۳ پرسش‌نامه تکمیل و عودت شد. جهت استخراج داده‌ها - با توجه به تعداد متفاوت سؤال‌ها در هر یک از گروه‌های پنج‌گانه‌ی عوامل بازدارنده‌ی تحقیق - تعداد پاسخ‌های داده شده به هر سؤال با یکدیگر جمع و درصد مربوط به آن‌ها محاسبه و در نهایت میانگین درصد مربوط به هر گروه ارائه گردید. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Excel و آمار توصیفی، تحلیل شدند.

یافته‌ها

۷۳/۵ درصد از اعضای هیأت علمی مرد و ۲۶/۵ درصد آنان زن بودند. اکثر (۳۱/۳ درصد) آن‌ها در رده‌ی سنی ۴۵-۴۰ سال بودند. ۸۰/۷ درصد آنان در دانشکده‌ی پزشکی و ۱۹/۳ درصد در دانشکده‌ی پیراپزشکی مشغول به کار بودند. بر اساس مدرک تحصیلی اکثر پاسخ‌گویان (۴۲/۲ درصد) متخصص، ۲۶/۵ درصد کارشناس ارشد، ۲۱/۷ درصد فوق تخصص، ۷/۲ درصد PhD، و ۲/۴ درصد از آن‌ها دارای فلوشیپ بودند.

اکثر (۳۶/۸ درصد) اعضای هیأت علمی از میان عوامل بازدارنده‌ی تحقیق عوامل شخصی را بی‌تأثیر می‌دانستند و ۳۱/۵ درصد آنان عوامل سازمانی - اداری، ۲۷/۷ درصد آنان عوامل اقتصادی - مالی، ۲۵/۸ درصد آنان عوامل وسایل - امکاناتی و ۲۲/۵ درصد آنان عوامل اجتماعی را به ترتیب به میزان زیاد مؤثر می‌دانستند.

عدم وجود نظام متمرکز تحقیقاتی، عدم همکاری دستگاه‌های اجرایی، پیچیدگی امور اداری و تعدد مراکز تصمیم‌گیری، به ترتیب از مهم‌ترین عوامل بازدارنده‌ی سازمانی - اداری بودند که اکثر پاسخ‌گویان آن‌ها را به میزان زیاد در عدم انجام تحقیق مؤثر می‌دانستند (جدول ۱).

از جمله مهم‌ترین عوامل بازدارنده‌ی اقتصادی - مالی که اکثر پاسخ‌گویان آن‌ها را به میزان زیاد در انجام تحقیق مؤثر می‌دانستند، می‌توان به ترتیب به اختصاص بودجه‌ی ناکافی تحقیق برای هر یک از طرح‌های پژوهشی و عدم توجه اقتصادی برای مجریان طرح اشاره کرد (جدول ۲).

وزارتخانه‌ها و دانشگاه‌ها ریشه دارد و به طور مستقیم یا غیر مستقیم در فعالیت‌های تحقیقی دانشگاهی اثر منفی می‌گذارد. این عوامل شامل: عدم وجود نظام متمرکز تحقیقاتی، تعدد مراکز تصمیم‌گیری، پیچیدگی امور اداری (بروکراسی و تعدد مکاتبات)، عدم همکاری دستگاه‌های اجرایی، عدم همکاری از سوی مدیران اجرایی و عدم همکاری سازمان‌ها در ارائه‌ی اطلاعات دقیق به مجریان طرح می‌باشد که میزان این عوامل با امتیازی که اعضای هیأت علمی در پاسخ به سؤالات ۱۶-۱۴ و ۲۲-۲۰ پرسش‌نامه داده بودند، محاسبه شد.

۳. عوامل بازدارنده‌ی اقتصادی - مالی: مجموعه‌ی عواملی که منشأ آن‌ها به طور مستقیم و غیر مستقیم مسایل مالی - اقتصادی هستند مانند عدم توجه اقتصادی برای مجریان طرح، عدم تناسب ساعت کار پژوهشی با حق‌الزحمه‌ی پژوهشی و اختصاص بودجه‌ی ناکافی تحقیق برای هر یک از طرح‌های پژوهشی. میزان این عوامل با امتیازی که اعضای هیأت علمی در پاسخ به سؤالات ۱۹-۱۷ پرسش‌نامه داده بودند، محاسبه گردید.

۴. عوامل بازدارنده‌ی وسایل - امکاناتی: مجموعه‌ی عوامل ناشی از پیچیدگی امور مربوط به تهیه و تأمین مواد، وسایل و ... است که برای فعالیت‌های پژوهشی ضرورت دارد شامل عدم دسترسی به آزمایشگاه، عدم دسترسی به سایت‌های مرتبط با عنوان، کمبود منابع کتابخانه‌ای، عدم دسترسی به وسایل و امکانات و کمبود منابع انسانی که میزان این عوامل با امتیازی که اعضای هیأت علمی در پاسخ به سؤالات ۱۰-۶ پرسش‌نامه داده بودند، محاسبه شد.

۵. عوامل بازدارنده‌ی اجتماعی: عواملی که در استفاده‌ی مطلوب اعضای هیأت علمی از امکانات موجود، مؤثر است که اشتغال به تدریس، اشتغال به تدریس واحدهای موظف، اشتغال به تدریس واحدهای غیر موظف، اشتغال هم‌زمان به چند کار (پست‌های مختلف سازمانی)، اشتغال به امور درمانی، اشتغال به تدریس هم‌زمان با امور درمانی را شامل می‌شود. میزان این عوامل با امتیازی که اعضای هیأت علمی در پاسخ به سؤالات ۵-۳ و ۱۳-۱۱ پرسش‌نامه داده بودند، محاسبه شد.

سؤال‌ها در مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت در طیف بی‌تأثیر، کم،

جدول ۱: درصد فراوانی دیدگاه اعضای هیأت علمی نسبت به عوامل بازدارنده‌ی سازمانی-اداری

عوامل	میزان	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	بی تأثیر	بدون پاسخ	جمع
عدم وجود نظام متمرکز تحقیقاتی	۲۶/۵	۳۷/۳	۱۹/۴	۷/۲	۸/۴	۱/۲	۱۰۰	
تعدد مراکز تصمیم‌گیری	۱۵/۷	۲۸/۹	۲۷/۷	۱۵/۷	۱۰/۸	۱/۲	۱۰۰	
پیچیدگی امور اداری	۲۷/۷	۳۳/۷	۱۷	۸/۴	۱۰/۸	۲/۴	۱۰۰	
عدم همکاری دستگاه‌های اجرایی	۱۴/۵	۳۴/۹	۲۴/۱	۱۹/۳	۶	۱/۲	۱۰۰	
عدم همکاری از سوی مدیران اجرایی	۱۶/۹	۳۰/۱	۲۴/۱	۲۰/۵	۷/۲	۱/۲	۱۰۰	
عدم همکاری سازمان‌ها در رای‌ی	۱۶/۹	۲۴/۱	۲۸/۹	۲۰/۵	۸/۴	۱/۲	۱۰۰	
اطلاعات دقیق به مجریان طرح								
میانگین	۱۹/۷	۳۱/۵	۲۳/۵	۱۵/۳	۸/۶	۱/۴	۱۰۰	

جدول ۲: درصد فراوانی دیدگاه اعضای هیأت علمی نسبت به عوامل بازدارنده‌ی اقتصادی-مالی

عوامل	میزان	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	بی تأثیر	بدون پاسخ	جمع
عدم توجه اقتصادی برای مجریان طرح	۱۹/۳	۲۵/۳	۲۴/۱	۱۶/۹	۱۳/۲	۱/۲	۱۰۰	
عدم تناسب ساعت کار پژوهشی با حق‌الزحمه‌ی پژوهشی	۱۵/۷	۲۲/۹	۲۷/۷	۱۸/۱	۱۳/۲	۲/۴	۱۰۰	
اختصاص بودجه‌ی ناکافی تحقیق برای هر یک از طرح‌های پژوهشی	۱۵/۷	۳۴/۹	۲۶/۵	۱۴/۵	۷/۲	۱/۲	۱۰۰	
میانگین	۱۶/۹	۲۷/۷	۲۶/۱	۱۶/۵	۱۱/۲	۱/۶	۱۰۰	

در بین عوامل بازدارنده‌ی وسایل- امکاناتی، مهم‌ترین عواملی که اکثر پاسخ‌گویان در انجام تحقیق به میزان زیاد مؤثر می‌دانستند می‌توان به ترتیب به عدم دسترسی به وسایل و امکانات، کمبود منابع انسانی و عدم دسترسی به آزمایشگاه اشاره نمود (جدول ۳).

جدول ۳: درصد فراوانی دیدگاه اعضای هیأت علمی نسبت به عوامل بازدارنده‌ی وسایل- امکاناتی

عوامل	میزان	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	بی تأثیر	بدون پاسخ	جمع
عدم دسترسی به آزمایشگاه	۲۴/۱	۲۸/۹	۲۰/۵	۱۵/۷	۱۰/۸	-	۱۰۰	
عدم دسترسی به سایر سایت‌های مرتبط با عنوان	۱۶/۸	۱۸/۱	۲۱/۷	۲۵/۳	۱۸/۱	-	۱۰۰	
کمبود منابع کتابخانه‌ای	۱۶/۸	۱۸/۱	۲۱/۷	۲۵/۳	۱۸/۱	-	۱۰۰	
عدم دسترسی به وسایل و امکانات	۳۶/۱	۳۲/۵	۱۳/۳	۱۲	۶/۱	-	۱۰۰	
کمبود منابع انسانی	۱۶/۹	۳۱/۳	۳۰/۱	۹/۶	۱۰/۹	۱/۲	۱۰۰	
میانگین	۲۲/۱	۲۵/۸	۲۱/۵	۱۷/۶	۱۲/۸	۰/۲	۱۰۰	

جدول ۴: درصد فراوانی دیدگاه اعضای هیأت علمی نسبت به عوامل بازدارنده‌ی اجتماعی

عوامل	میزان	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	بی تأثیر	بدون پاسخ	جمع
اشتغال به تدریس	۹/۶	۲۸/۹	۲۴/۱	۲۲/۹	۱۲/۱	۲/۴	۱۰۰	
اشتغال به تدریس واحدهای موظف	۹/۶	۲۰/۵	۲۶/۵	۲۶/۵	۱۶/۹	-	۱۰۰	
اشتغال به تدریس واحدهای غیر موظف	۸/۴	۱۵/۷	۱۵/۷	۱۵/۷	۳۰/۱	۳/۶	۱۰۰	
اشتغال هم‌زمان به چند کار	۳۳/۷	۱۹/۳	۱۰/۸	۱۴/۵	۱۹/۳	۲/۴	۱۰۰	
اشتغال به امور درمانی	۲۶/۵	۲۴/۱	۹/۶	۱۲/۱	۱۸/۱	۹/۶	۱۰۰	
اشتغال به تدریس هم‌زمان با امور درمانی	۱۲	۲۶/۵	۱۵/۷	۱۹/۳	۱۹/۳	۷/۲	۱۰۰	
میانگین	۱۶/۶	۲۲/۵	۱۷/۱	۲۰/۳	۱۹/۳	۴/۲	۱۰۰	

فراوان بر اهمیت انجام تحقیقات و بررسی موانع انجام تحقیق تغییراتی نداشته است و از نتایج به دست آمده از تحقیق‌های گذشته جهت اصلاح ساختار اداری- سازمانی، ایجاد نظام متمرکز تحقیقاتی، همکاری بیشتر دستگاه‌های اجرایی، تسهیل امور اداری و کاهش مراکز تصمیم‌گیری و سایر عوامل مؤثر در آن اقدامی صورت نگرفته است.

همچنین یافته‌های پژوهش نشانگر آن بود که عوامل بازدارنده‌ی اقتصادی- مالی دومین عامل بازدارنده‌ی می‌باشد که اعضای هیأت علمی دانشگاه آن را به میزان زیاد در عدم انجام تحقیق مؤثر می‌دانستند. اختصاص بودجه‌ی ناکافی تحقیق برای هر یک از طرح‌های پژوهشی و عدم توجه اقتصادی برای مجریان طرح از مهم‌ترین عوامل اقتصادی- مالی بودند که اعضای هیأت علمی به آن‌ها اشاره کردند. سایر مطالعات مشابه نیز نشان می‌دهند که به ازای فعالیت‌های پژوهشی، دستمزد مناسبی به اعضای هیأت علمی پرداخت نمی‌شود (۸، ۱۱). بنابراین لازم است دولت‌مردان توجه بیشتری به این امر داشته باشند و با اختصاص بودجه‌ی مناسب به امور تحقیقاتی و پژوهشی کشور، این نقیصه را رفع نمایند.

عوامل وسایل- امکاناتی از دیگر عواملی است که به میزان زیاد در انجام پژوهش از دیدگاه اعضای هیأت علمی مؤثر می‌باشد. در این میان عدم دسترسی به وسایل و

اشتغال هم‌زمان به چند کار (پست‌های مختلف سازمانی) و اشتغال به امور درمانی و تدریس از جمله مهم‌ترین عوامل بازدارنده‌ی اجتماعی بودند که اکثر پاسخ‌گویان، آن‌ها را به میزان خیلی زیاد در عدم انجام تحقیق مؤثر می‌دانستند (جدول ۴).

بحث

در میان ۵ دسته عوامل بازدارنده‌ی تحقیق که عبارت از عوامل شخصی، سازمانی- اداری، اقتصادی- مالی، وسایل- امکاناتی و اجتماعی بودند، اکثر (۳۶/۸ درصد) اعضای هیأت علمی عوامل شخصی را بی‌تأثیر و از میان سایر عوامل به ترتیب عوامل سازمانی- اداری (۳۱/۵ درصد)، عوامل اقتصادی- مالی (۲۷/۷ درصد)، عوامل وسایل- امکاناتی (۲۵/۸ درصد) و عوامل اجتماعی (۲۲/۵ درصد) را به میزان زیاد در انجام تحقیق مؤثر می‌دانستند. در بررسی که توسط فرمانبر در سال ۱۳۸۱ به منظور تعیین عوامل بازدارنده‌ی انجام تحقیق از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان انجام شد، ۷۱ درصد اعضای هیأت علمی عوامل سازمانی- اداری را مهم‌ترین عوامل بازدارنده‌ی تحقیق تلقی کردند (۸) که با یافته‌های این پژوهش هم‌خوانی دارد. بنابراین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که ساختار بخش‌های پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی کشور، با وجود تأکید

اقتصادی - مالی، وسایل - امکاناتی و اجتماعی را به میزان زیادی در انجام تحقیق مؤثر دانسته‌اند. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که ساختار کنونی بخش‌های پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی کشور و همچنین بودجه‌ی تخصیص یافته به امر پژوهش نیاز به بازنگری دارد و جهت ارتقای کمی و کیفی پژوهش و آموزش کشور بایستی انگیزه‌ی بیشتری در اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها جهت انجام پژوهش و ارایه‌ی مقاله ایجاد شود.

پیشنهادها

جهت کاهش موانع موجود در انجام تحقیق موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

۱. اصلاح فرایند بررسی و تصویب طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌ها
۲. فراهم نمودن تسهیلات و امکانات پژوهشی (تایپ، پرینت، زیراکس، مشاوره‌ی پژوهشی، اینترنت، کتابخانه، آزمایشگاه و تجهیزات آزمایشگاهی) برای اعضای هیأت علمی گروه‌های مختلف آموزشی به طور عادلانه
۳. ایجاد انگیزه در اعضای هیأت علمی و افزایش میزان دستمزد تحقیق
۴. کاهش ساعت‌های تدریس موظف و معادل سازی واحدی فعالیت‌های پژوهشی برای اعضای هیأت علمی
۵. آموزش روش تحقیق و مقاله نویسی و زبان انگلیسی
۶. تقویت انجام پژوهش‌های گروهی.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از همکاری کلیه‌ی اعضای محترم هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی و پیراپزشکی که پژوهشگران را در انجام این مطالعه یاری فرمودند تشکر و قدردانی می‌گردد.

امکانات، کمبود منابع انسانی و عدم دسترسی به آزمایشگاه از عواملی است که بیشتر اعضای هیأت علمی به آن‌ها اشاره نموده بودند. فرمانبر هم در تحقیق خود اخذ تسهیلات آزمایشگاهی از دانشگاه، فراهم ساختن محل مستقل و مناسب و غیره را با زحمت و مشکل زیادی همراه دانسته است که با نتایج این تحقیق هم‌خوانی دارد (۸). از این رو باید بودجه‌ی کافی جهت تهیه‌ی وسایل و تجهیزات مورد نظر در اختیار دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی قرار گیرد.

اشتغال هم‌زمان به چند کار و اشتغال به امور درمانی و تدریس از جمله مهم‌ترین عوامل بازدارنده‌ی اجتماعی بودند که پاسخ‌گویان آن‌ها را به میزان زیاد در عدم انجام تحقیق مؤثر می‌دانستند. Hamilton هم در تحقیقی که انجام داد به این نتیجه رسید که ساعات زیاد تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه به دلیل عدم تأمین زندگی مادی آنان و ناگزیر بودن از تدریس در مراکز مختلف، موانعی بر سر راه تحقیق و پژوهش آموزش عالی محسوب می‌شود (۱۲). همچنین طالبی در حوزه‌ی دانشگاه‌های فنی مهندسی معتقد بود که استادان به طور معمول وقت بسیار زیادی را صرف آموزش می‌کنند و کمتر به تحقیق می‌پردازند (۱۳). فردوسی و همکاران مهم‌ترین موانع بهره‌گیری از نتایج تحقیقات را موانع مدیریتی و موانع اجرایی می‌دانند (۱۴). بنابراین می‌توان با کاهش زمان تدریس و جلوگیری از اشتغال هم‌زمان به چند کار و اصلاح آیین‌نامه‌های موجود برای رفع این موانع اقدام نمود.

نتیجه‌گیری

به طور کلی یافته‌های این پژوهش نشان داد که اکثر اعضای هیأت علمی، عوامل شخصی را در انجام تحقیق بی‌تأثیر دانسته و از میان سایر عوامل به ترتیب عوامل سازمانی - اداری،

References

1. Seifollahi A. Tangnahaye mosharekate bakhsh-e dolati dar tahghighate keshvar. Rahyaf Journal 2002; 27: 6-13. [In Persian].
2. Afshari P, Heidarpour S. Is teaching an obstacle to research? Iranian journal of medical education 2002; 2(4): 15-6. [In Persian].

3. Moradi L, Siamian H, Aligonbadi K, Balaghafari A. Medical information needs of students in one province. *Electronic journal of nema* 2005; 7(2). Available from: URL: <http://www.irandoc.ac.ir/data/E-J/vol7/moradi.etal.htm/> [In Persian].
4. Dunn V, Crichton N, Roe B, Seers K, Williams K. Using research for practice: a UK experience of the BARRIERS Scale. *J Adv Nurs* 1998; 26(6): 1203-10.
5. Koraki M, Mahjoob H, Sheikh N. Study of the academic members' attitude about main factors of not approaching to scientific writing in Hamadan University of medical sciences. *Journal of Hamadan University of medical sciences in Iran* 2007; 14(4): 59-63. [In Persian].
6. Zohor AR, Fekri AR. The viewpoint of faculty members on research barriers at Iran University. *Payesh journal* 2003; 2(2): 119-26. [In Persian].
7. Mohammadi A, Khorrani M. Status of research in Iran. *Rahyaft Journal* 1999; 7(20): 96. [In Persian].
8. Farmanbar R, Asgari F. Study of constraining factors of research from the viewpoint of faculty members in Guilan University of medical sciences. *Journal of Guilan university of medical sciences in Iran* 2005; 14(54): 84-91. [In Persian].
9. Alamdari AK, Afshon E. The viewpoint of faculty members on research barriers at Yasuj universities. *Armaghane danesh journal* 2003; 8(1): 27-34. [In Persian].
10. Dumdar H, Lewis DR. Determination of research productivity in higher education. *Research in higher education* 1998; 39(6): 607.
11. Dadkhah B, Mohammadi MA, Poornaseri SH, Mozafari N, Adham D. The viewpoint of faculty members on research and its barriers at Ardebil universities 2003. *Journal of Ardebil university of medical sciences in Iran* 2008; 8(27): 37-44. [In Persian].
12. Hamilton G. Two faces of nurse faculty: teacher and researcher. *Journal of Advanced Nursing* 1998; 11(2): 217-23.
13. Talebi M. Study of factors affecting production and scientific articles published. *Rahyaft Journal* 2002; 7(27): 184-97. [In Persian].
14. Ferdosi M, Dehnavi R, Faraji F, Yarmohamadian MH, Vatankhah S. Utilization of Research Results at Office of Deputy Minister for Management and Resources Development in the Past Five Years and Identification of Obstacles. *Health Information Management* 2009; 6(2): 152-161.

Constraining Factors of Research from the Viewpoint of Faculty Members of Zahedan University of Medical Sciences*

Afsaneh Karimi¹; Yosef Mehdipour²; Ali Mohammadpour²; Samira Pirozanzar³

Abstract

Introduction: After human resource training, Research is a basis of cultural, social and economical expansion and university is the main basis of research system. Now, there is a great gap between the scientific products of IRAN and many other countries in the world. Thus, we attempted to investigate research barriers from the viewpoint of faculty members of medical and paramedical schools of Zahedan University of medical sciences.

Methods: This descriptive-cross sectional study carried out by using a questionnaire. Validity of questionnaire was tested by content validity method and its reliability was evaluated by test-retest method. The questionnaire was given directly to all faculty members (N = 137) and finally, 83 persons answered. Data were analyzed by Excel software and descriptive statistics.

Results: Research findings showed that, the majority of faculty members (36.8%) implied that from research barriers, personal factors are ineffective and from their viewpoint other factors of research barriers that have had high level influence was as following: 31.5% organizational factors, 27.7% economical factors, 25.8% supplies factors and 22.5% social factors.

Conclusion: According to the importance of research role in developing a country and findings of this research, research authorities must pay attention to the following agents for eliminating constraining factors of research: revision of investigation and approval of research projects and articles' process, establishment of research facilities and possibilities, reduction of teaching hours and support team researches.

Keywords: Research; Universities; Health Personnel.

Type of article: Original Article

Received: 2 Feb, 2009

Accepted: 27 Aug, 2009

Citation: Karimi A, Mehdipour Y, Mohammadpour A, Pirozanzar S. **The Study of Constraining Factors of Research from the Viewpoint of Faculty Members of Zahedan University of Medical Sciences.** Health Information Management 2011; 7(4): 474.

* This article resulted from independent research.

1. Lecturer, Medical Records, Zahedan University of Medical Sciences, Zahedan, Iran. (Corresponding Author) Email: k_afsaneh463@yahoo.com
2. Lecturer, Medical Records, Zahedan University of Medical Sciences, Zahedan, Iran.
3. BSc, Medical Records, Zahedan University of Medical Sciences, Zahedan, Iran.